

Milijardas litų – Rusijai!



BFL / Andrius Ufarto nuotr.

Eduardas EIGIRDAS

Dažnai Lietuvos verslininkai yra kaltinami, kad žiūri tik savo „lizdelio“ ir stengiasi nekišti nosies į įtakingesnių struktūrų žaidimus, todėl tik paminėjus žodį „dujos“ juos nukrečia šurpas ir jie nebesidomi tuo kas rašoma vėliau, o turėtų. Šiandien, kai Lietuvos ekonomika lėtėja, būtina ieškoti būdų, kaip pagyvinti Lietuvos ūkį. O kas galėtų padaryti tai geriau nei koks milijardas litų, kuris vietoje to, kad iškeliautų į Rusiją, būtų sumokamas Lietuvoje veikiančioms biokuro tiekimo įmonėms, kurios šilumos gamybai tiektų vietinius energetinius išteklius.

Manome, kad pokalbyje su Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos vadovu Vytautu Stasiūnu ir Lietuvos biokuro gamintojų ir tiekėjų asociacijos LITBIOMA direktoriumi Jonu Šimėnu pateikti faktai turėtų Jus įtikinti - didžioji dalis iš to milijardo litų, sumokamų Rusijai už dujas, skirtas šildymui, galėtų likti Lietuvoje. Tačiau būtina, kad artėjant rinkimams politinės partijos aiškiai išreikštų savo nuostatas šiuo klausimu, o verslas remtų tik tas jėgas, kurios pasiryžusios kurti naujas darbo vietas bei gyvinti ekonomiką Lietuvoje, o ne Rusijoje.

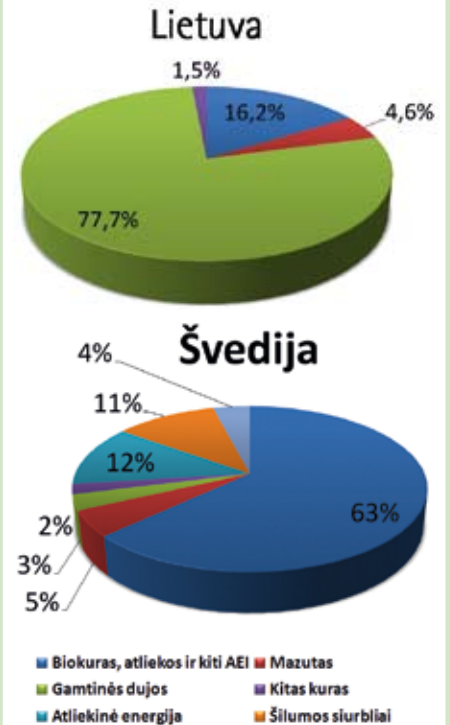
VALSTYBĖ: *Kiek, Jūsų žiniomis, per ateinančius metus Lietuva sumokės Rusijai už dujas, skirtas gyvenamų bei negyvenamų patalpų šildymui?*

2008/2009 metų šildymo sezono metu už gamtines dujas bus sumokėta apie 960 mln Lt. už 900 mln. m³ dujų. Tuo tarpu, jeigu vietoj gamtinių dujų būtų naudojamas biokuras, kuris šiuo metu kuro rinkoje 40 proc. pigesnis už dujas, apie 600 mln. Lt pasiliktų Lietuvoje vietoje šiuo metu į Rusiją iškeliaujančių 960 mln. Lt.

VALSTYBĖ: *Ar, Jūsų nuomone, įmanoma, kad Lietuva šildymui naudotų ne dujas, o gamtinius išteklius, kurie yra Lietuvoje?*

2007 m. kuro balanse šilumos gamybai gamtines dujas sudarė 77,6 proc.,

Kuro sąnaudos šilumos gamybai palyginimas Lietuvoje ir Švedijoje, 2007 m.



Danijoje: 38% atsinaujinantis energijos ištekliai (AEI), t.sk. 23% buitinės atliekos

Olandijoje: 51% atsinaujinantis energijos ištekliai (AEI), t.sk. 40% buitinės atliekos

atsinaujinantis energijos ištekliai – 16,2 proc., mazutas 4,6 proc.

Energetikos specialistų skaičiavimais, jeigu būtų panaudoti realūs biokuro rezervai Lietuvoje, kuro sąnaudų struktūra šilumos gamybai galėtų būti daug palankesnė. Nepanaudojamas biokuro potencialas (komunalinės atliekos, mediena, šiaudai, energetiniai augalai, dumblas ir kt.) šilumos gamybos kuro balanso struktūroje sudarytų 50,6 proc., kas yra patvirtinta valstybės strateginiuose dokumentuose. Prie šio skaičiaus

Patvirtintų elektros energijos pirkimo tarifų lentelė:

El. energijos gamyboje naudojamas kuras	Patvirtinti el. energijos supirkimo tarifai
Atominė	6,58 ct/kWh
Elektrėnų (iškastinis importuojamas kuras)	34,04 ct/kWh
Vėjo	22 ct/kWh
Biokuras	22-24 ct/kWh
Hidro	20 ct/kWh

pridėjus šiuo metu naudojamą biokurą, kuris sudaro 16,2 proc., gamtinių dujų suvartojimas šilumai gaminti sumažėtų nuo 77,6 iki 28 proc. Tačiau vertinant praktinius atsakingų valstybės ir savivaldybių institucijų veiksmus, labai tikėtina, kad šie tikslai gali būti nepasiekti. Kaip pavyzdį galima paminėti komunalinių atliekų panaudojimo šilumos ir elektros gamybai projektų įgyvendinimą. Lietuvos strateginiuose dokumentuose numatyta komunalinių atliekų deginimo jėgainių statyba - Vilniaus, Kauno, Klaipėdos miestuose. Tačiau susidarė nepaaiškinama situacija, kai dėl politinių kai kurių valstybės ir savivaldybių institucijų veiksmų šių projektų įgyvendinimas stabdomas. Ypač didelis pasipriešinimas nukreiptas dėl 20 MW elektrinės ir 50 MW šiluminės galios Vilniaus komunalinių atliekų deginimo jėgainės statybos, kuri kūrenama apie 250 tūkst. tonų Vilniaus regione susidaramčių komunalinių atliekų, sumažintų gamtinių dujų suvartojimą Vilniuje šildymui



Vytautas Stasiūnas: „Biokuro naudojimas - tai ne vienkartinis aktas, o ilgalaikės politikos programa“.



Jonas Šimėnas: „Energijos gamybos srityje turi būti vienodai skatinami ir žaliavų, ir biokuro, ir energijos gamintojai bei biokuro vartotojai“.

apie 100 mln. m³ per metus. Tačiau leidimų, reikalingų šio objekto statybai išdavimas, stabdomas Vilniaus miesto savivaldybėje.

VALSTYBĖ: Kurios Europos šalys sugeba didžiąją dalį šildymui skirtos energijos pasigaminti iš vietinių išteklių?

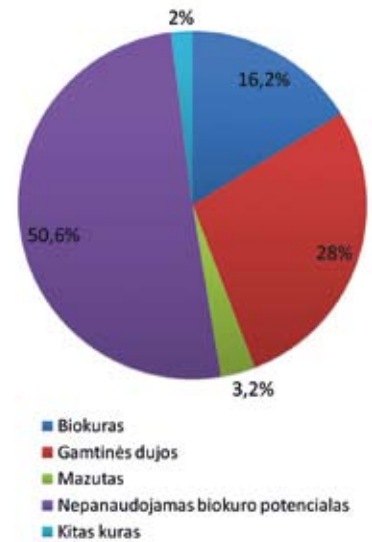
Skandinavijos šalys turi sukaupusios patirtį, kaip tai daryti. Pavyzdžiui, Švedija su tokiomis problemomis kaip mes susidūrė dar 1973 m. energetinės krizės metu. Dabar Švedijoje šildymui naudojamo kuro didžiąją dalį, 63

proc., sudaro biokuras, komunalinės atliekos ir kiti atsinaujinančios energijos ištekliai. Gamtinių dujų šilumos gamybai suvartojama tik 3 proc., o mazuto 5 proc. Analogiška situacija yra ir kitose Europos Sąjungos šalyse senbuvėse, kur centralizuotai tiekama šiluma gaminama kūrenant biokurą, komunalines atliekas, durpes ir kt. Bendras komunalinių atliekų deginimo gamyklų skaičius Europoje šiandiena yra 418, kur per metus sukūrenama miestų šildymui ir elektros energijos gamybai apie 58,5 mln. tonų atliekų. Lietuvoje turimų 1,3 mln. tonų atliekų, kurias kūrenant galima būtų pagaminti apie 30 proc. centralizuotai tiekiamos šilumos, užkasama sąvartynuose ir perkamas brangus importuojamas kuras.

VALSTYBĖ: Ar turite logišką paaiškinimą, kodėl švedai atsinaujinančius išteklius naudoti gali, o mes ne?

Biokuro naudojimas - tai nevienkartinis aktas, bet ilgalaikės politikos programa. Tokiai programai priimti reikalingi skaičiavimai ir prognozės, orientuotos į ilgalaikę perspektyvą bei politinė valia. Pavyzdžiui, Nacionalinė energetikos strategija buvo rušiama orientuojantis į branduolinę energetiką, todėl natūralu, kad visa kita liko kaip antraeiliai dalykai. Švedai gi siekia visiškai atsiskirti iškastinio kuro (visų rūšių) naudojimo šilumos gamybai. Tuo tarpu Lietuvos Vyriausybė dar teberemia investicijas į gamtinių dujų suvartojimo didinimą ir už ženkliai didesnius tarifus superka gamtinių dujų pagalba gaminamą elektros energiją, nei tą, kuri gaminama pasitelkiant atsinaujinančius energijos šaltinius. ▶

Kuro sąnaudos šilumos gamybai, jeigu būtų panaudotos galimos biokuro atsargos



Šiuo metu panaudojami biokuro ištekliai

145 000 t.n.e (2006 m.)

Galimos panaudoti vietinių ir atsinaujinančių energijos išteklių atsargos (iš viso ~540 000 t.n.e.)

Mediena 100 000 t.n.e (500 000t)
 Šiaudai 100 000 t.n.e (500 000t)
 Kom. Atliekos 200 000 t.n.e (1 000 000t)
 Gluosniai, dumblas 90 000 t.n.e (450 000t)

Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas numatytas ir strateginiuose šalies teisės aktuose (Nacionalinėje energetikos strategijoje (V. Ž., 2007, Nr. 11-431), Šilumos ūkio plėtros kryptyse (V.Ž. 2008, Nr. 82-3244)): siekti, kad šiluma, pagaminta iš vietinių, atsinaujinančių ir atliekinių energijos išteklių, 2010 m. sudarytų 17%. 2020 m - 40% bendro šilumos gamybos balanso)

VALSTYBĖ: *Ar tiesa, kad Europos Sąjungos (ES) paramos Lietuvai programoje 2009–2013 metas atsinaujinančiai energetikai numatytas 0 litų?*

Investicijoms į energijos gamybos įrangą yra numatyta parama, tačiau į biokuro gamybą ne. Tad biokuro gamintojai iš esmės atsidūrė nepavydėtinoje padėtyje – šiuo metu aktyviai protestuojantys pieno gamintojai bent jau gauna tiesiogines išmokas ir naudojami neakciziniu dyzelinu. Galima drąsiai teigti, kad šiame procese aiškiai stinga subalansuotumo. Energijos gamyboje turi būti vienodai skatinami ir žaliavų, ir biokuro gamintojai bei biokuro naudotojai ir energijos gamintojai.

VALSTYBĖ: *Ar, Jūsų nuomone, biokuro šilumai gaminti naudojimas gali sumažinti šildymo kainas?*

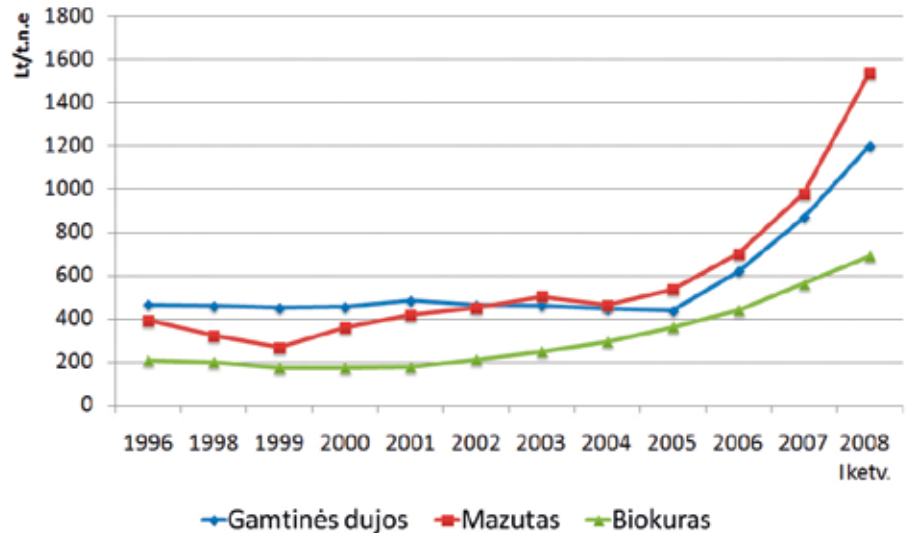
Daugiausia biokuro šilumos gamybai yra panaudojama Ignalinos, Lazdijų, Molėtų, Širvintų, Varėnos, Tauragės rajonuose. Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos duomenimis šiuo metu kuro rinkoje biokuro kaina yra jau beveik 43 proc. mažesnė nei gamtinių dujų ir šis atotrūkis vis auga, tad jei būtų panaudotas esamas biokuro potencialas, atitinkamai būtų mažesnės ir šilumos kainos. 2008/2009 m. šildymo sezonui, kuomet vidutinė šilumos kaina sieks apie 23,7 ct/kWh, galima būtų prognozuoti, kad jeigu vietoje gamtinių dujų būtų naudojamas biokuras – šilumos kaina būtų apie 18,32 ct/kWh

VALSTYBĖ: *Jei, vis dėlto, po rinkimų laimėtų politinės jėgos, nebijančios nenaudoti rusiškų dujų pastatų šildymui ir visi tie pinigai liktų Lietuvoje, kaip tai įtakotų Lietuvos ekonomiką?*

Būtu taupomi finansiniai šalies ištekliai. Pinigai, sumokėti už kurą, pasilieka valstybės viduje, priešingai nei naudojant gamtines dujas. Mokesčiai, ypač pelno, pasiliks savivaldybių ir valstybės biudžetuose, o ne iškeliaus į kitos šalies biudžetą. Užtikrinamas kuro tiekimo patikimumas (niekas negalės nutraukti kuro tiekimo nuo kitos šalies politikos priklausančių veiksmų).

Taip pat būtina atsiminti, kad einant šiuo keliu būtų kuriamos darbo vietos, kuriama nauja infrastruktūra biokuro gamybos ir ruošimo srityje: miškų valymo darbai biokuro ruošimui, nederlingų žemių panaudojimas biokurui auginti ir t.t.

Kuro kainų pokytis 1996 m. – 2008 m. I ketv.



Prognozė: jeigu šilumos gamybai vietoj gamtinių dujų būtų naudojamas biokuras

2008 m. prognozė

	Vnt.	Gamtinės dujos	Biokuras
Kuro pirkimo kaina	Lt/t.s.k _{ne}	1338	690
Kuro sąnaudos šilumos savikainoje	Lt/M W h	128,3	73,8
Kitos kintamos sąnaudos šilumos savikainoje (elektros energija, vanduo, pirкта šiluma)	Lt/M W h	17,6	17,6
Nuolatinės sąnaudos šilumos savikainoje	Lt/M W h	46,4	46,6
Šilumos savikaina	Lt/M W h	192,3	137,8
Prognozuojama šilumos kaina (įvertinus nuostolių kompensavimą dėl neperskaiciuotų šilumos kainų (~3,5 ct/kW h))	Lt/M W h	237,7	183,2
Skirtumas: 54,5 Lt/MW h (23 %)			

2009 m. prognozė, jei naftos kaina pasieks 250 JAV dolerių už barelį

	Vnt.	Gamtinės dujos	Biokuras
Kuro pirkimo kaina	Lt/t.s.k _{ne}	2400	900
Kuro sąnaudos šilumos savikainoje	Lt/M W h	230	95,9
Kitos kintamos sąnaudos šilumos savikainoje (elektros energija, vanduo, pirкта šiluma)	Lt/M W h	21,1	21,1
Nuolatinės sąnaudos šilumos savikainoje	Lt/M W h	55,7	55,7
Šilumos savikaina	Lt/M W h	307,7	172,7
Prognozuojama šilumos kaina (įvertinus nuostolių kompensavimą dėl neperskaiciuotų šilumos kainų (~3,5 ct/kW h))	Lt/M W h	340	208
Skirtumas: 132 Lt/MW h (39 %)			

Taigi ekonominė nauda yra akivaizdi tuo labiau, kad naudojant biokurą būtų stabilizuotos ir šilumos gamybos kainos, nes biokuro kaina nėra priklausoma nei nuo Rusijos įgeidžių, nei nuo naftos ar dujų kainų Roterdamo biržoje.

VALSTYBĖ: *Artėja rinkimai. Ar matote bent ženklų, kad rinkimus laimėtų partijos, ne tik suvokiančios šią problemą, bet ir nebijančios ją spręsti?*

Artėjant rinkimams praktiškai visos

politinės partijos viešai deklaruoja paramą daugiabučių renovavimui (energijos suvartojimo mažinimui) bei vietinių ir atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo didinimui. Problemos gali būti pradėtos spręsti iš esmės, jeigu šiais strateginiais valstybei klausimais visoms politinėms jėgoms pavyktų pasiekti nacionalinį susitarimą ir jo įgyvendinimas nepriklausytų nuo rinkimų rezultatų. Manau, kad jei jos nuoširdžiai nori permairių tokio susitarimo jos turi siekti jau dabar, nelaukdamos rinkimų rezultatų. ■